

ÚVOD DO VEŘEJNÉ SPRÁVY

Přednáška č. 6

ORGANIZACE SAMOSPRÁVY, ÚZEMÍ SAMOSPRÁVA, ZÁJMOVÁ SAMOSPRÁVA

PrF MU, listopad 2012

© petr průcha, 2012

K POJMU A PODSTATĚ SAMOSPRÁVY JAKO FORMY VEŘEJNÉ SPRÁVY

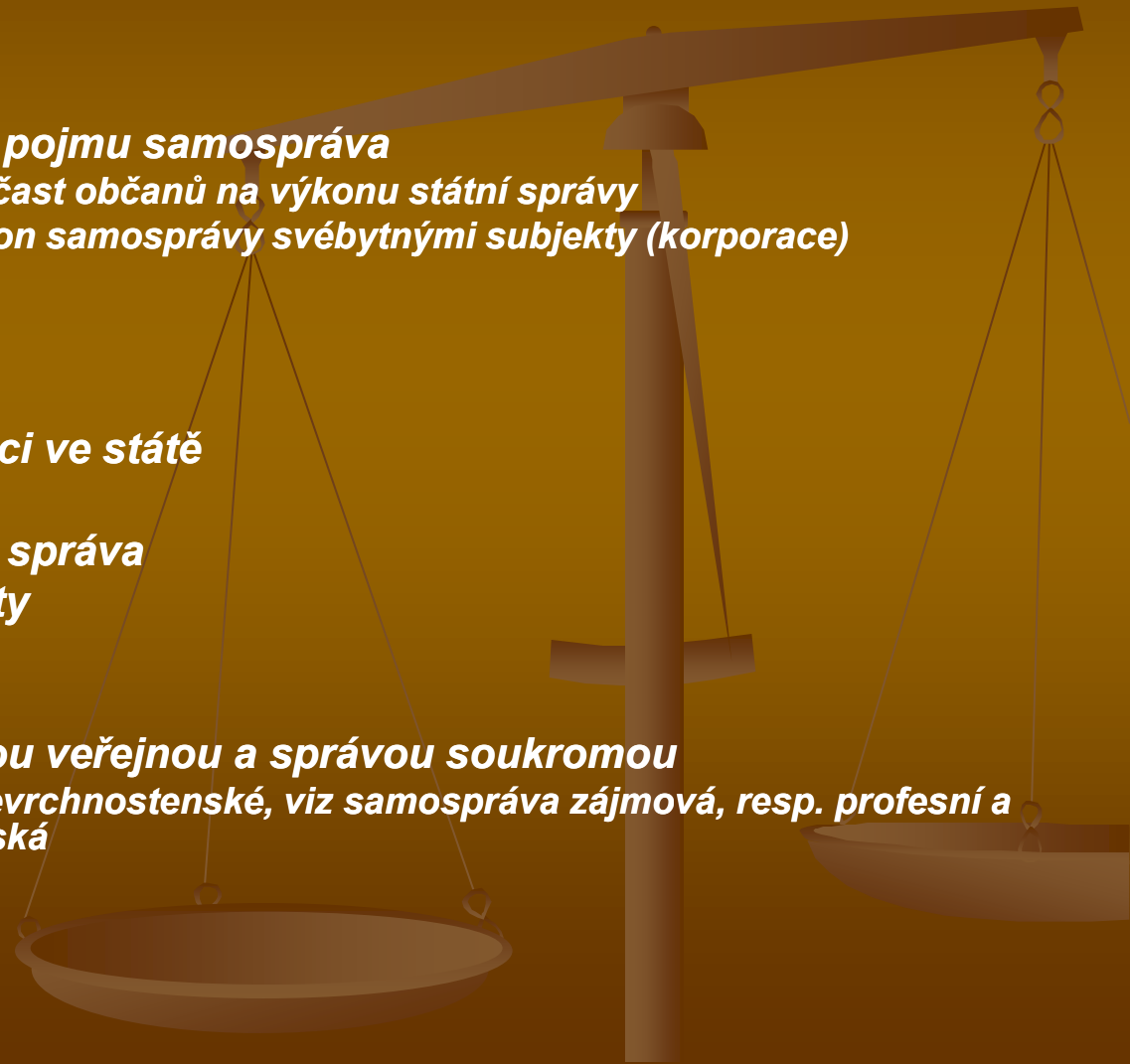
■ **K pojmu**

- **politický a právní rozměr pojmu samospráva**
 - **v politickém smyslu – účast občanů na výkonu státní správy**
 - **v právním smyslu – výkon samosprávy svébytnými subjekty (korporace)**

■ **K podstatě**

- **výraz vertikální dělby moci ve státě**
- **protipól správy státní**
- **decentralizovaná veřejná správa**
- **výraz principu subsidiarity**

- **na pomezí pomezí správou veřejnou a správou soukromou**
 - **zejm. v rovině správy nevrchnostenské, viz samospráva zájmová, resp. profesní a samospráva podnikatelská**

SAMOSPRÁVA JAKO PŘEDMĚT ZÁJMU VĚDY A STUDIA

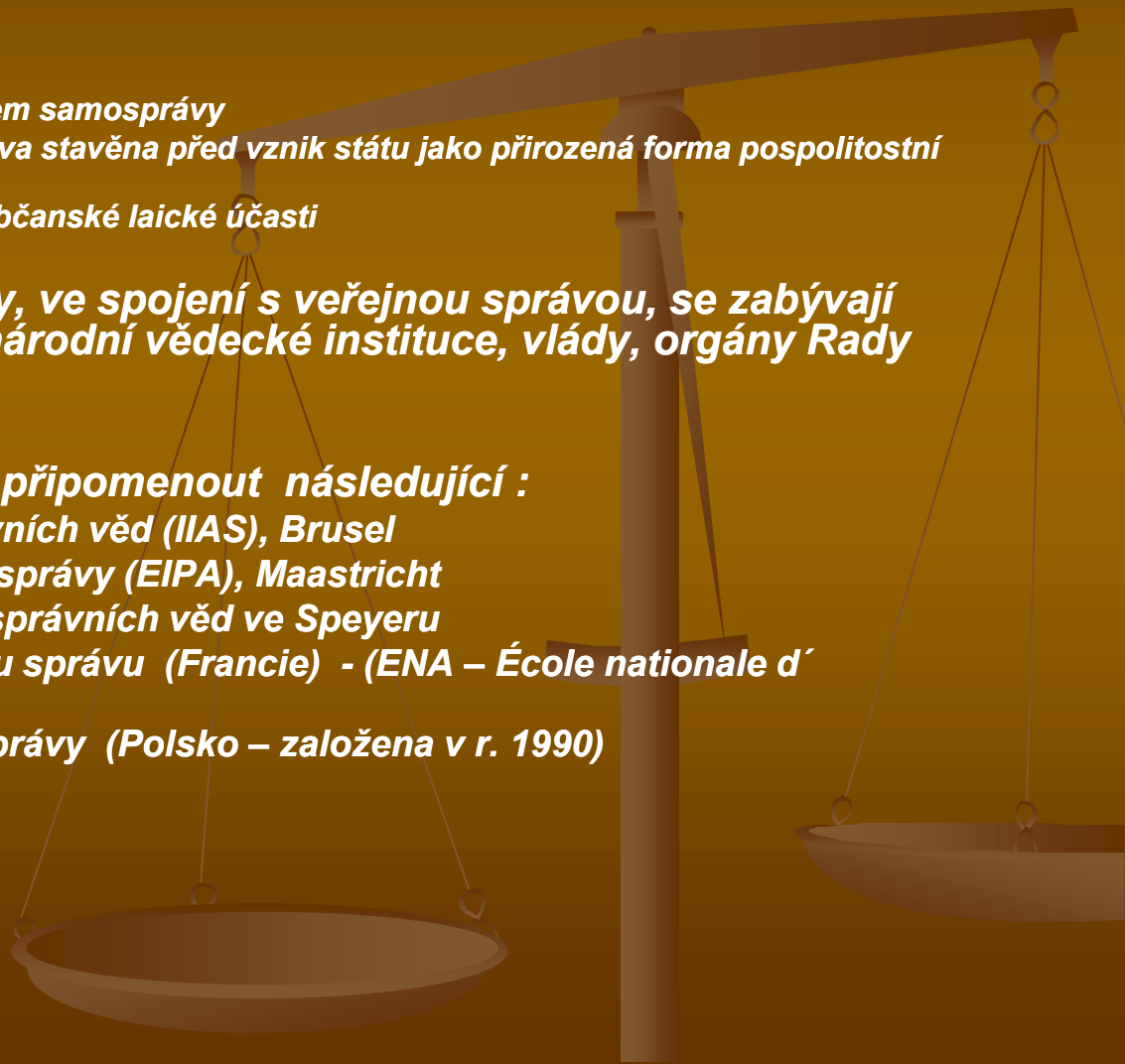
■ **Výchozí teorie samosprávy**

- **státoprávní – stát je základem samosprávy**
- **přírozenoprávní – samospráva stavěna před vznik státu jako přirozená forma pospolitostní organizace občanů**
- **politická – základ v pouhé občanské laické účasti**

■ **Problémy územní samosprávy, ve spojení s veřejnou správou, se zabývají vysoké školy, národní i mezinárodní vědecké instituce, vlády, orgány Rady Evropy, OECD, EU.**

■ **Z institucí je jmenovitě třeba připomenout následující :**

- **Mezinárodní ústav správních věd (IIAS), Brusel**
- **Evropský ústav veřejné správy (EIPA), Maastricht**
- **Německá vysoká škola správních věd ve Speyeru**
- **Státní škola pro veřejnou správu (Francie) - (ENA – École nationale d'administration)**
- **Národní škola veřejné správy (Polsko – založena v r. 1990)**

DĚLENÍ , resp. DRUHY, SAMOSPRÁVY

(organizačně, či institucionálně – veřejnoprávní korporace)

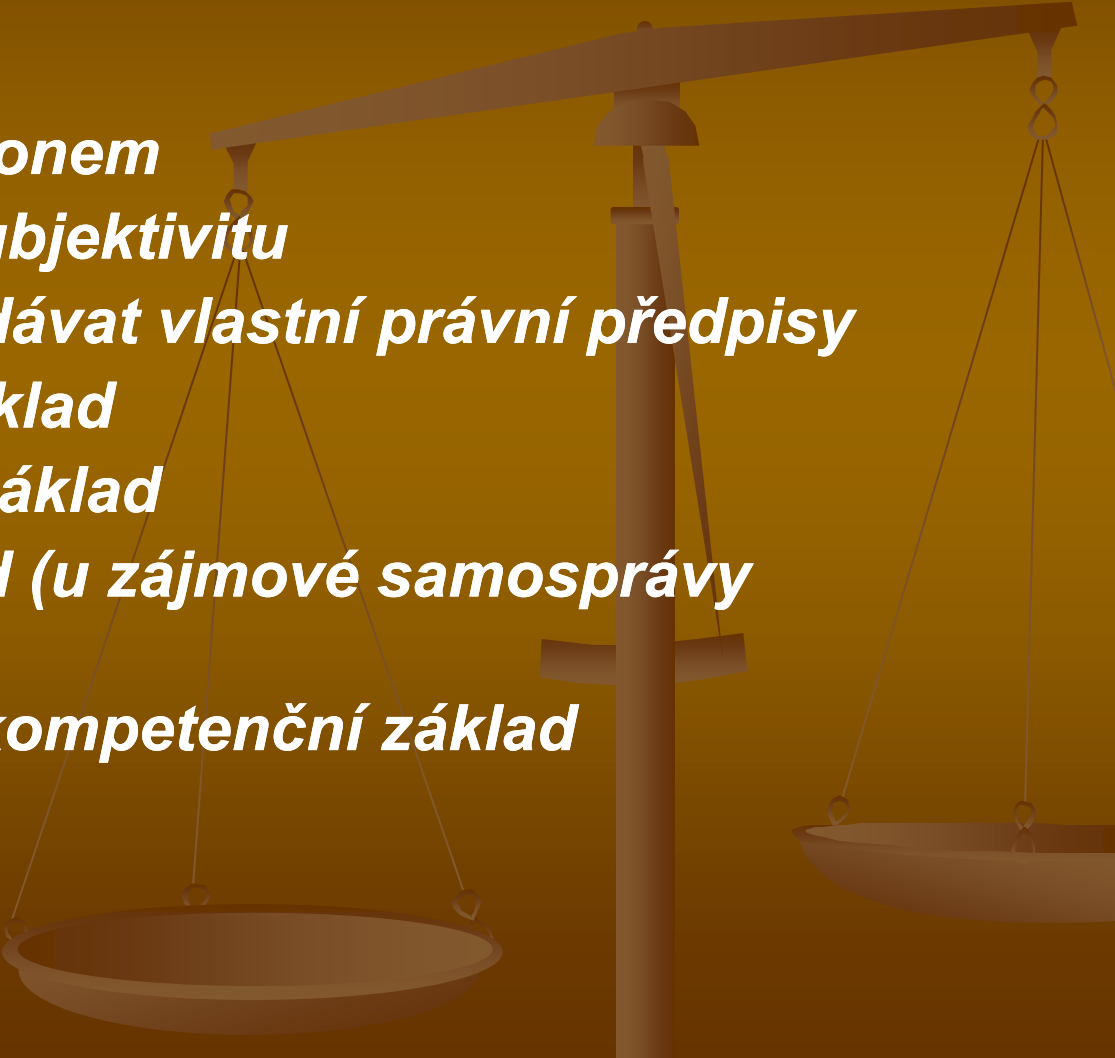
- **samospráva územní**
 - **obce, kraje**

- **samospráva zájmová, resp. profesní**
 - **komory**
 - **vč. vysokoškolské samosprávy**

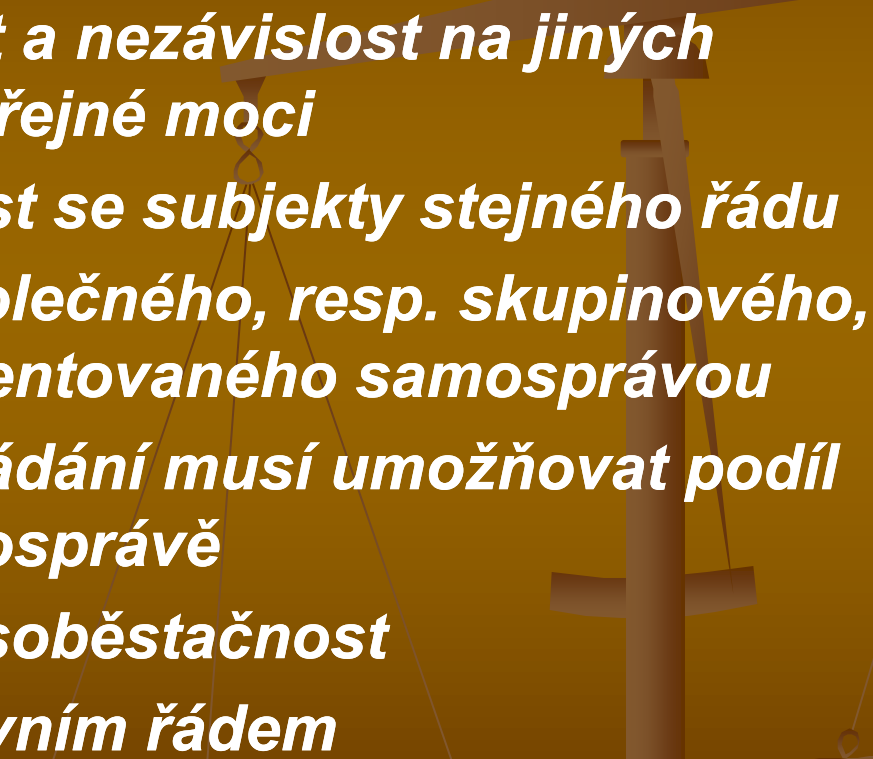
Pozn.: u nás v ústavně právní úpravě jen samospráva územní

Obecné požadavky na vznik samosprávných korporací

- ***zřizovány zákonem***
 - ***mají právní subjektivitu***
 - ***oprávnění vydávat vlastní právní předpisy***
 - ***personální základ***
 - ***ekonomický základ***
 - ***územní základ (u zájmové samosprávy podpůrně),***
 - ***organizačně kompetenční základ***
-

Základní znaky samosprávných korporací

- *samostatnost a nezávislost na jiných subjektech veřejné moci*
 - *rovnoprávnost se subjekty stejného řádu*
 - *existence společného, resp. skupinového, zájmu, reprezentovaného samosprávou*
 - *vnitřní uspořádání musí umožňovat podíl členů na samosprávě*
 - *ekonomická soběstačnost*
 - *vázanost právním řádem*
-

PROBLÉMY K ŘEŠENÍ

■ *v poloze vnější*

- vztah státu a samosprávy (dozor, kontrola, dopady regulatorní reformy)
- vztah samosprávy a občanů (uspokojování potřeb občanů, formy podílu občanů na samosprávě /zejména územní/, vše ve spojení s ochranou a uplatňováním základních práv a svobod)
- vztah samosprávy a soukromého sektoru (tzv. partnerství veřejného a soukromého sektoru)

■ *v poloze vnitřní*

- samospráva ve smyslu institucionálním
 - úrovněnost
 - počty, vzájemné vztahy

KE VZTAHU STÁTU A SAMOSPRÁVNÝCH KORPORACÍ

■ *Ke struktuře vztahů*

- *vertikálně - centrální státní moc a samosprávná moc*
 - *při kontrole (přezkumu) - princip kasační, nikoliv apelační)*
- *horizontálně - státní správa a samospráva*
 - *kooperace, koordinace*

■ *K požadavkům na vztahy*

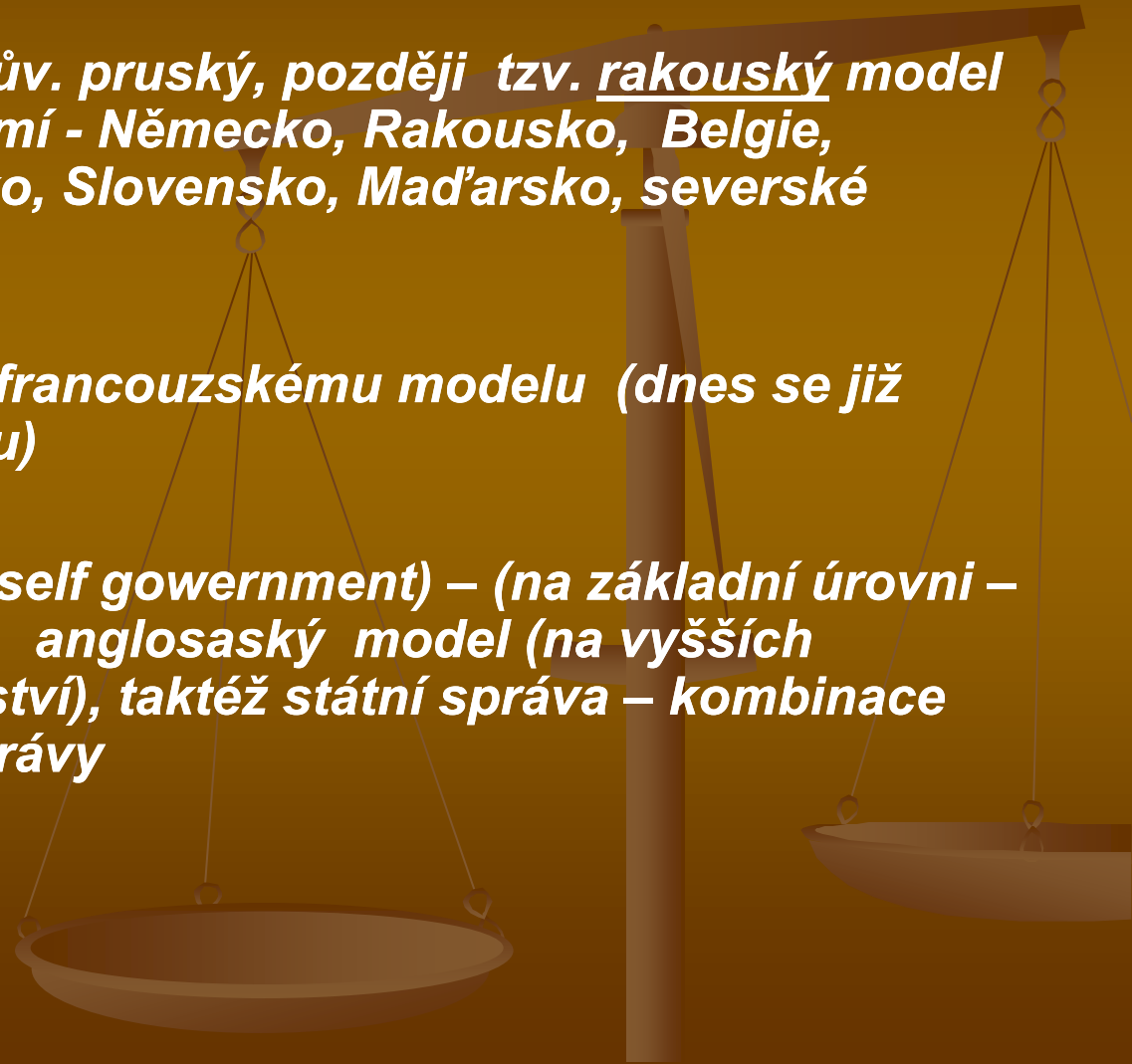
- *vzájemné nezasahování*
- *vzájemný respekt*
- *vzájemná součinnost*

ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA

PRINCIPY (MODEL) ORGANIZACE EVROPSKÝCH SYSTÉMŮ ÚZEMNÍ SPRÁVY

- *smíšený - německý (pův. pruský, později tzv. rakouský model (většina evropských zemí - Německo, Rakousko, Belgie, Holandsko, Itálie, Polsko, Slovensko, Maďarsko, severské země)*
- *dělený - nejbliže k tzv. francouzskému modelu (dnes se již blíží smíšenému modelu)*
- *výlučně samosprávný (self government) – (na základní úrovni – obce) – anglický, resp. anglosaský model (na vyšších úrovních (okresy, hrabství), taktéž státní správa – kombinace samosprávy a státní správy*

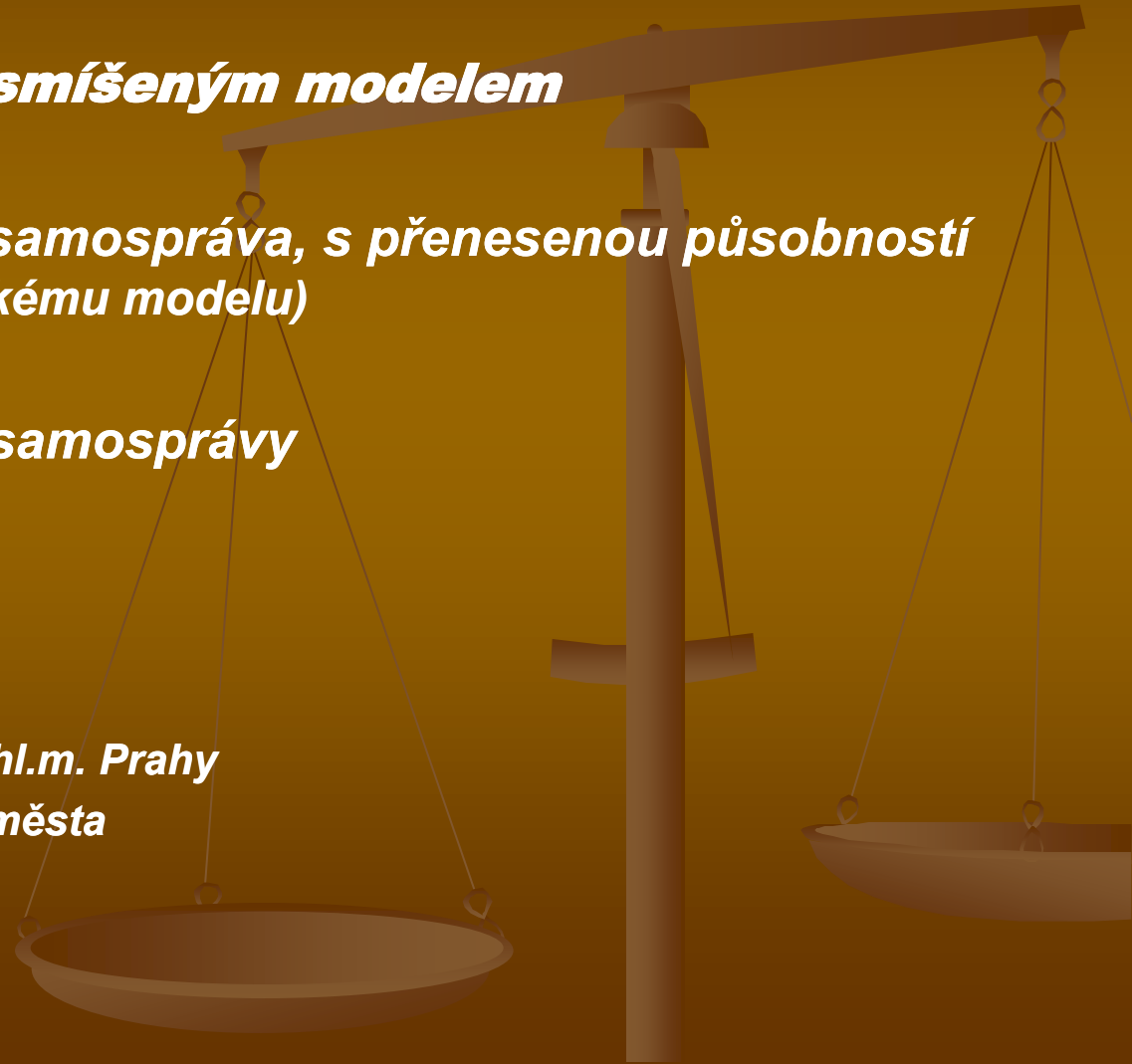

VÝCHODISKA SOUČASNÉHO STAVU ÚZEMNÍ SPRÁVY

- *bezprostředně předchozí, resp. poslední vývoj*
 - *západoevropské státy (kontinuita), reformy, tč. spíše modernizace*
 - *východoevropské státy (diskontinuita - nyní tzv. demokratická transformace, reformy, modernizace),*
 - *společné - europeizace (zejména ECHMS), souvisí s modernizací, tento proces u zemí Rady Evropy, intenzivnější však u zemí EU*

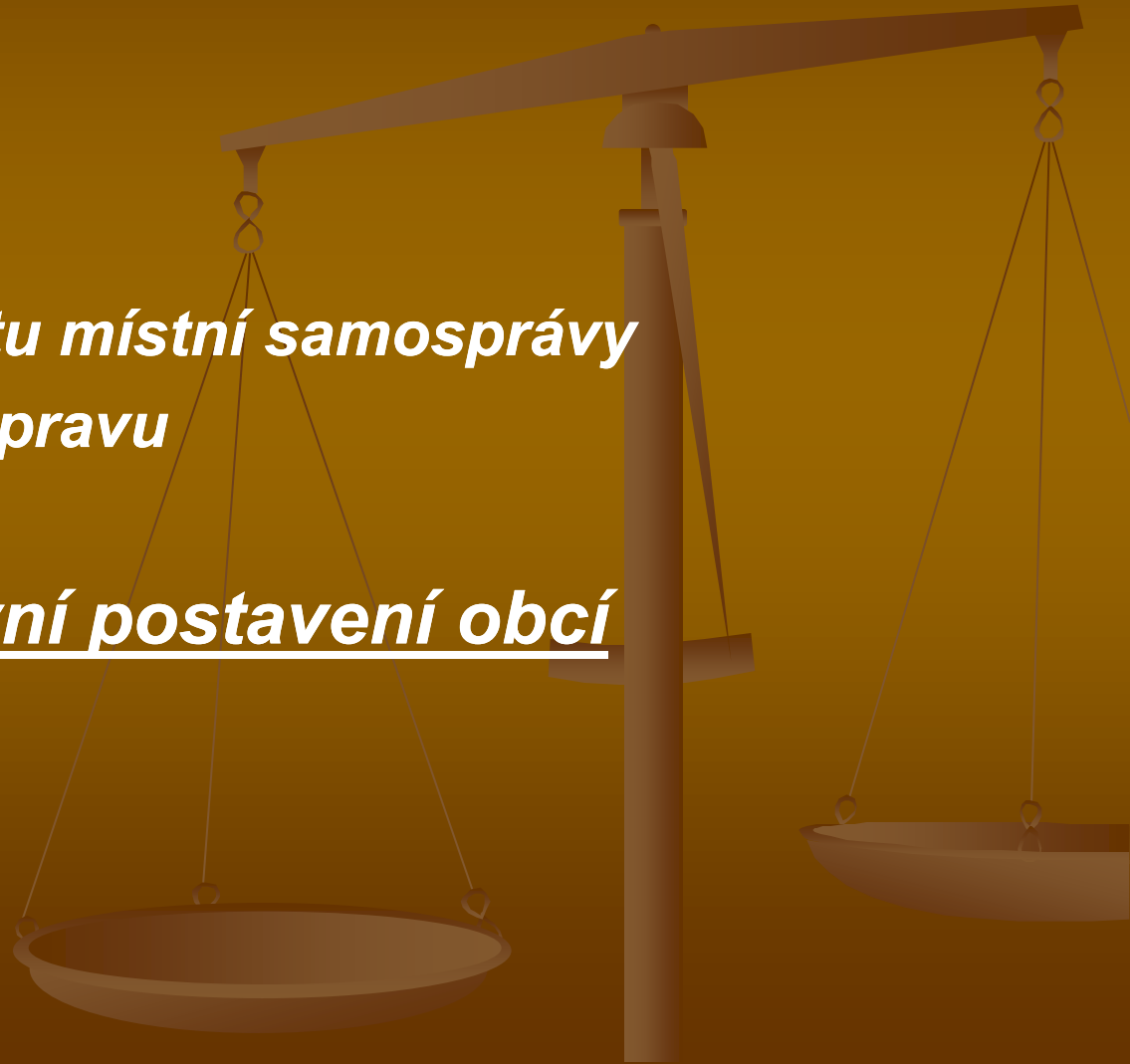
ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA v našich podmínkách

- představována tzv. **smíšeným modelem**
- organizačně pouze samospráva, s přenesenou působností (nejblíže k tzv. rakouskému modelu)
- dvě úrovně územní samosprávy
 - obce
 - kraje
- **specifika**
 - postavení hl.m. Prahy
 - statutární města

ZÁKONNÁ ÚPRAVA ÚZEMNÍ SPRÁVY

- **navazuje na**
 - **Evropskou Chartu místní samosprávy**
 - **ústavně právní úpravu**
- **základem je právní postavení obcí**

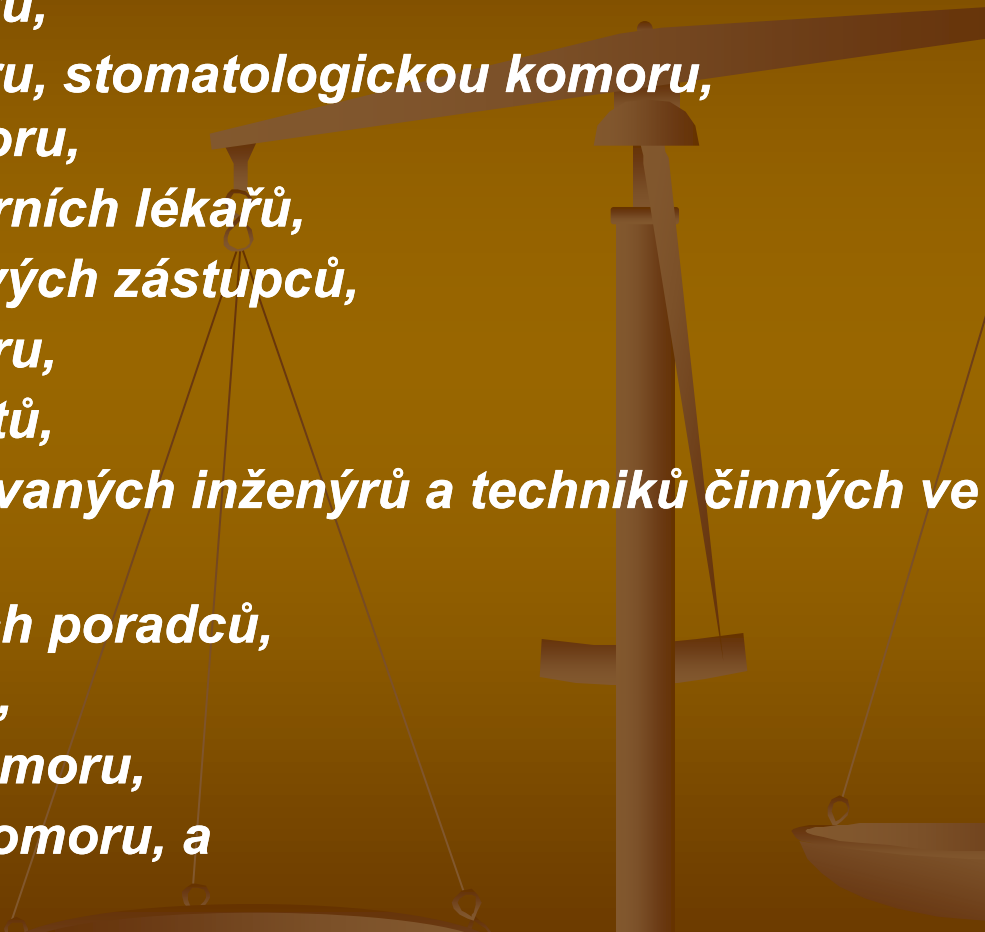

- Ústavní soud ve spojení s Chartou poukázal na limity svobody územní samosprávy, a to když v nálezu ze dne 5.2.2003, sp.zn. Pl. ÚS 34/02 uvedl:
 - *Český ústavní standard místní samosprávy je doplněn a obohacen standardem, který vyplývá z mezinárodních závazků České republiky, jmenovitě Charty místní samosprávy.*
 - *Charta není klasickou smlouvou o lidských právech, netýká se jednotlivců, nýbrž společenství občanů, zakládá kolektivní práva. Z toho vyplývají zvláštnosti jejího výkladu a aplikace. Pravidla jí vyjádřená, která tvoří evropský standard místní samosprávy, jsou stěží přímo uplatnitelná (self-executing).*
 - *Práva zaručená Chartou územní samosprávě smluvních stran jsou rámcová. Charta sama v řadě ustanovení počítá s podrobnou vnitrostátní právní úpravou, která zajistí představuje meze, ve kterých se územní samospráva bude pohybovat. Rozhodně nezaručuje úplnou svobodu územní samosprávy. Ta není evropskou tradicí.*
 - *Zákony, popř. další předpisy podle volby a tradice smluvních stran mohou podrobně vymezovat okruh záležitostí spravovaných územní samosprávou včetně těch, které má samospráva za povinnost sledovat, její organizaci včetně podoby a postavení jednotlivých orgánů, určovat rámeček pro hospodaření, přiznávat majetek a její finanční zdroje.*
 - *Už vůbec Charta nečiní z územní samosprávy svrchovaná tělesa blížíci se státům.*

ZÁJMOVÁ či PROFESNÍ SAMOSPRÁVA

- *historicky byla představována nejrůznějšími komorami, svazky, gremii a společenstvy, a plnila ve veřejné správě významné poslání*
- *od počátku 90. let se se postupně vytvářely, resp. znovu ustavovaly, nejrůznější samosprávné veřejnoprávní korporace profesního a zájmového charakteru, zpravidla s postavením komor a společenstev; zatímco u dnes existujících komor převládá princip povinného členství, u společenstev se naopak uplatňuje princip dobrovolnosti*
- *pozornost jim věnovaná, a vstřícnost k nim, podstatně menší než u územní samosprávy*

Podle současného právního stavu se v oblasti komor jedná o :

- *advokátní komoru,*
 - *lékařskou komoru, stomatologickou komoru, lékárnickou komoru,*
 - *komoru veterinárních lékařů,*
 - *komoru patentových zástupců,*
 - *notářskou komoru,*
 - *komoru architektů,*
 - *komoru autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě,*
 - *komoru daňových poradců,*
 - *komoru auditorů,*
 - *exekutorskou komoru,*
 - *hospodářskou komoru, a*
 - *agrární komoru*
-

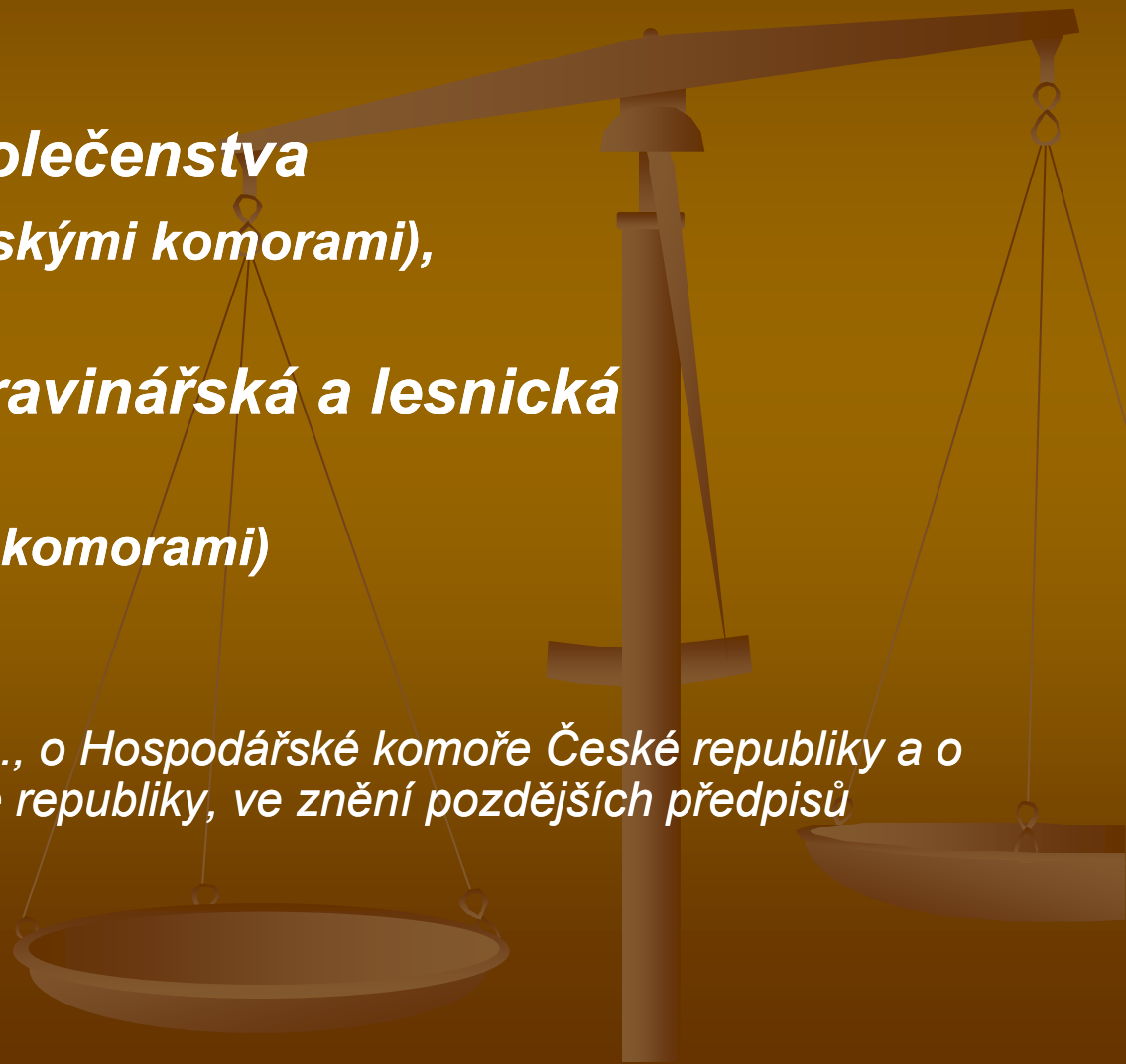
Právní úprava komor

- *Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví.*
- *Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a o Agrární komoře České republiky, ve znění pozdějších předpisů*

V oblasti společenstev jde zejména o :

- ***živnostenská společenstva***
(spojení s hospodářskými komorami),
- ***zemědělská, potravinářská a lesnická společenstva***
(spojení s agrárními komorami)

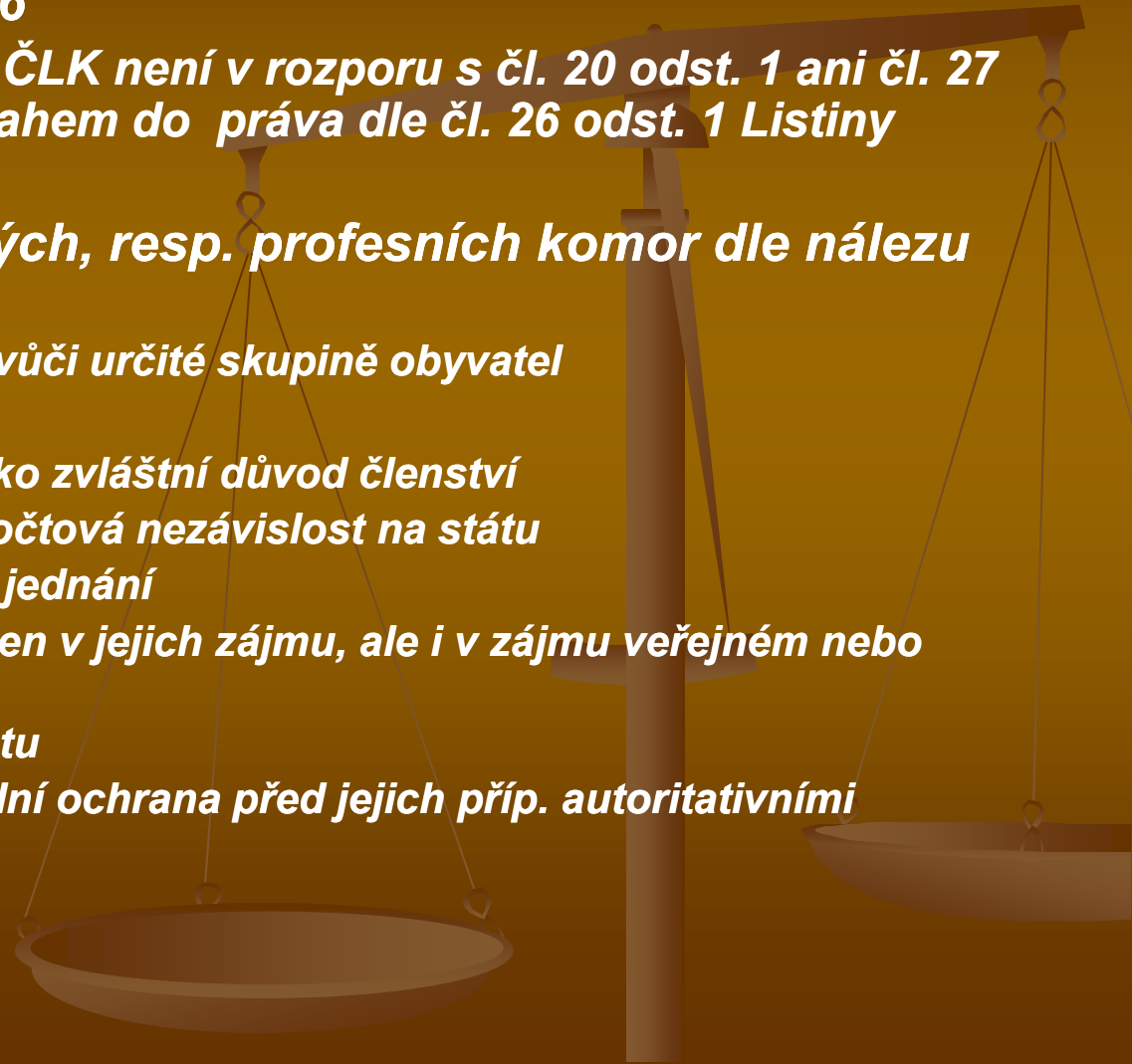
viz Zákon č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a o Agrární komoře České republiky, ve znění pozdějších předpisů

K tzv. povinnému členství v komorách

- ***Nález sp.zn. Pl. ÚS 40/06***
 - ***povinné členství v ČLK není v rozporu s čl. 20 odst. 1 ani čl. 27 odst. 1 a 2, ani zásahem do práva dle čl. 26 odst. 1 Listiny***

- ***Definiční znaky zájmových, resp. profesních komor dle nálezu***
 - ***zřízení zákonem***
 - ***výkon veřejné moci vůči určité skupině obyvatel***
 - ***právní subjektivita***
 - ***personální základ jako zvláštní důvod členství***
 - ***hospodářská a rozpočtová nezávislost na státu***
 - ***odpovědnost za své jednání***
 - ***jednání komor je nejen v jejich zájmu, ale i v zájmu veřejném nebo obecném***
 - ***podléhají doзору státu***
 - ***je poskytována soudní ochrana před jejich příp. autoritativními rozhodnutími***

SHRNUTÍ, ZÁVĚR

